

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุป

ผลการใช้คู่มือส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาเพื่อเตรียมความพร้อมในชั้นเรียนรวม สำหรับเด็กพัฒนาการช้า ที่มีอายุระหว่าง 0-7 ปี จังหวัดมหาสารคาม มีประสิทธิภาพโดย ทำให้คะแนนพัฒนาการทางภาษาของเด็กพัฒนาการช้า สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .001$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ปรากฏว่าคู่มือส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาสำหรับเด็กที่มีพัฒนาการช้าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าคู่มือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้เป็นคู่มือที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำมาใช้ได้ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายในแต่ละด้านได้ ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการทางภาษาของเด็กที่มีพัฒนาการช้า หลังจากที่ถูกทดลองได้ผ่านการ ใช้คู่มือส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา เด็กพัฒนาการช้ามีพัฒนาการทางภาษาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .001$) แสดงถึงประสิทธิภาพของคู่มือส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบบฝึกหัดนี้มีการประเมินความสามารถในแต่ละบุคคล ซึ่งมีระดับความสามารถแตกต่างกันแล้วมาวางแผนการฝึกเป็นรายบุคคล โดยใช้หลักการวิเคราะห์งาน คือแบ่งทักษะใหญ่ออกเป็นขั้นตอนย่อย ๆ โดยมีเกณฑ์สำหรับวัดความสำเร็จในแต่ละขั้นตอนและใช้วิธีในการฝึกคือ การสาธิตให้ดูก่อน เพื่อให้เด็กเห็นท่าทาง พร้อมกับการออกคำสั่งทางวาจา การสอนเป็นรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเด็ก

พัฒนาการซ้ำ วารี ธีระจิตร (2541) ได้กล่าวถึงการสอนเป็นรายบุคคลไว้คือ เด็กพัฒนาการซ้ำมีความสามารถทางการเรียนรู้ที่น้อย แต่ถ้าได้รับการฝึกที่เหมาะสมและพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ จะส่งผลต่อความสามารถที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้เด็กที่มีพัฒนาการซ้ำ จำเป็นต้องใช้วิธีการสอนที่คำนึงถึงความสามารถของเด็กเป็นอย่างมาก ซึ่งเด็กเหล่านี้จะมีระดับความสามารถแตกต่างกัน จำเป็นต้องใช้วิธีการสอนที่หลากหลายวิธี ในงานวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการโดยสอนด้วยการวิเคราะห์ห้วงงาน คือ การสอนโดยแบ่งทักษะและงานออกเป็นขั้นตอนย่อย ๆ โดยมีความมุ่งหมายให้เด็กมีความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความพึงพอใจแห่งตน O.Hobart Mowrer (อ้างใน เสริมเกียรติ พรหมสุข, 2536) กล่าวว่า วิชาที่เด็กสามารถเปล่งเสียงหรือตอบสนองต่อคำสั่ง ท่าทางของผู้อื่น ได้โดยบุคคลรับรู้ เข้าใจหรือ แสดงออกถึงความชื่นชมยินดี เด็กจะทำเสียงเดิมซ้ำ ๆ เมื่อรู้ว่ามีเสียงพึงพอใจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับศรียา นิยมธรรมและประภัทร นิยมธรรม(2543) ได้สรุปไว้ว่า การนำทฤษฎีความพึงพอใจแห่งตนมาประยุกต์ใช้ โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ การพูดของเด็ก เกิดจากการเลียนเสียงอันเนื่องมาจากความพึงพอใจในขณะที่เดียวกันเมื่อเด็กหัดพูดครูดึงโยงความสัมพันธ์ระหว่างคำ กับความหมายของคำ เช่น เมื่อพูด “แม่” แม่ก็ปรากฏตัว นอกจากนี้ยังพบว่าวิธีสอน โดยการวิเคราะห์ห้วงงาน เป็นวิธีการสอนที่มีเกณฑ์สำหรับวัดความสำเร็จได้ในแต่ละขั้นตอนและใช้วิธีการฝึกคือ การสาธิตให้ดูก่อนซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเลียนแบบ (Lewis & Doorlag, 1995) พบว่าพัฒนาการทางการพูดและภาษาเกิดขึ้นโดยอาศัยการเลียนแบบจากการมองเห็น หรือการ ได้ยิน ซึ่งสอดคล้องกับวีรวรรณ วรสุข (2536) ระบุว่าวิธีการเลียนแบบของเด็กเกิดจากความพอใจและความสนใจ โดยเด็กจะทำตามและเมื่อทำได้ จะส่งผลให้เด็กมีความมั่นใจและสร้างประสบการณ์แห่งความสำเร็จให้เด็ก ระเบียบนี้ครูควรมีการสอนที่เป็นสิ่งเร้าซ้ำ ๆ เพื่อให้เด็กยังคงมีความสนใจ เช่น การสอนซ้ำด้วยการใช้กิจกรรมที่เด็กชอบ ได้แก่ การเล่นเกมพื้นบ้าน การใช้เกมช่วยในการสอน เพื่อจูงใจให้เด็กสนใจต่อกิจกรรมการสอน การมีสิ่งเร้าซ้ำ ๆ จะทำให้เกิดการพูดซ้ำ ๆ ในระยะแรกได้ ซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาการทางภาษาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเมื่อเด็กพูดคำแรกได้ จะทำให้เกิดคำพูดอื่น ๆ ตามมาอย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นแล้วพบว่าวิธีการเลียนแบบยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคมของ บันดูระ

(Albert Bandura, 1977) ที่ระบุว่า การเลียนแบบเกิดจากกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตที่มา จากความสนใจ จดจำ ตอบสนอง และส่งผลให้เกิดความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการ เสริมแรงของ Winitz (อ้างใน วีรวรรณ วรสุข, 2536) พบว่า การพูดซ้ำ ๆ ในระยะแรก จะทำให้ เด็กฟังพอใจ ระยะนี้ครูควรแสดงออกถึงความสนใจ เช่น พูดซ้ำของเด็กหรือตอบสนองต่อ คำพูดทันที จะทำให้เด็กเกิดความพึงพอใจ ในการฝึกจนกระทั่งมีความคงที่ และอยากพูดซ้ำ ๆ ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จในการสอนของครู นอกจากนี้การสอนโดยการสาธิต ยังเป็นการ สอนเพื่อให้เด็กเห็นท่าทางพร้อมไปกับการออกคำสั่งด้วยวาจา เช่น ครูสาธิตแสดงความ ต้องการ โดยการกล่าวคำว่า “ขอ” พร้อมกับยื่นมือเพื่อแสดงกริยาของคำว่า “ขอ” แล้วเด็กมอง และทำตาม แล้วพูดคำว่า “ขอ” ครูควรทวนคำพูดพร้อมกับให้สิ่งที่เด็กต้องการทันที ซึ่ง สอดคล้องกับทฤษฎีการเสริมแรงของ Winitz การเสริมแรงนี้ส่งผลต่อการรับรู้ของเด็กได้อย่าง ดี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีการรับรู้ของ Liberman (อ้างในวีรวรรณ วรสุข, 2536) พบว่า เมื่อเด็กรับรู้ เด็กจะ โยงความเข้าใจจากเสียงไปยังบุคคลและเข้าใจความหมายจะเห็น ได้ จากเด็กมักขยักหน้าเวลาพูดด้วย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของไวกอตสกี (Lev Semanovich Vygotsky, 1896-1934 อ้างใน ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2544) พบว่า ภาษาเป็นสื่อให้คนได้ ติดต่อกับสัมพันธ์สื่อสาร ทั้งความรู้สึกร่วมตัว ความรู้ ความคิด จากการเชื่อมโยงของประสาท สัมผัส เช่น การดู การฟัง และการสัมผัส

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังให้เด็กทำตามขั้นตอนที่สาธิต พร้อมกับให้การช่วยเหลือในบาง ขั้นตอน โดยการจับมือหรือชี้แนะด้วยคำพูด และลดการช่วยเหลือในแต่ละขั้นตอนลงเรื่อย ๆ จากจับมือทำให้เหลือเพียงแนะนำด้วยคำพูดเท่านั้น การฝึกเป็นรายบุคคล เน้นความต้องการ และความสามารถขั้นพื้นฐานของเด็ก โดยนำหลักการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ของบลูม (Bloom, 1974) มาประยุกต์ใช้ ซึ่งเป็นวิธีการไม่ซ้ำหากเด็กยังเห็นว่าเป็นของใหม่ไม่ เบื่อหน่ายต่อการฝึก และยังสามารถจัดได้ในลักษณะของการฝึกในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนา ความสามารถในการใช้ภาษา ตามศักยภาพของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ผดุง อารยะวิญญู (2542) พบว่า การสอนที่ตีความแบ่งเนื้อหาที่จะสอนในส่วนใหญ่ ๆ หลายส่วน ให้เป็นส่วนย่อยและจกลำดับขั้นตอนจากง่าย ไปยาก ยังสอดคล้องกับทฤษฎีเสริมแรงของ

สกินเนอร์ (Skinner, 1974) ในการกำหนดส่วนย่อยเป็นขั้น ๆ (Small Steps) โดยจัดลำดับจากง่ายไปยากเพื่อสังเกตพฤติกรรมและความสามารถของเด็กแล้วนำมากำหนดพฤติกรรมเป้าหมาย โดยใช้แรงเสริมที่ดีเพื่อให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่และมีเพิ่มขึ้นเป็นขั้น ๆ ตามที่ตั้งไว้ สังเกตข้อมูลย้อนกลับที่ผู้เรียนให้คำตอบทุกขั้นตอน ที่เด็กพอจะทำได้ ครูควรให้ทำกิจกรรมแต่ละส่วนตามลำดับ และให้สอนโดยการคำนึงถึงการใช้ทักษะทางภาษาในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ อรอนงค์ เย็นอุทก (2539) ระบุว่าครูควรสอนเด็กด้วยวิธีการสอนตามธรรมชาติ คือ การสอนโดยการทำซ้ำ ๆ การจับมือทำ การค้นพบ การเลียนแบบและการใช้เกมเพื่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ ครูผู้สอนจะต้องเลือกวิธีการสอนและสื่อการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา โดยจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อบุคคลนั้น ๆ

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. เด็กพัฒนาการช้า อายุ 6-9 ปี ที่ได้รับการเรียนด้วยคู่มือที่ผู้วิจัย สร้างขึ้นมีความสามารถในการใช้ภาษาสูงขึ้น อีกทั้งเด็กมีความพร้อมและพึงพอใจในการเรียนเช่นเด็กจะหัวเราะ ยิ้มแย้ม แจ่มใส สนุกสนานและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในขณะปฏิบัติกิจกรรม
2. การสอนเด็กที่พัฒนาการช้า จำเป็นต้องมีการจดบันทึกประจำวันของเด็กแต่ละคน เพื่อจะได้วางแผนการเรียนตามความจำเป็นของบุคคลและเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงว่าเด็กมีความก้าวหน้าในการเรียนมากน้อยเพียงใด
3. เวลาในการเรียนแต่ละทักษะควรกำหนดตามเวลา ซึ่งการเรียนตามแผนการสอนแต่ละครั้งควรใช้เวลาที่เหมาะสมสำหรับเด็กบกพร่องทางสติปัญญาควรเรียนในเวลา 10-15 นาที เนื่องจากเด็กเหล่านี้มีช่วงความสนใจสั้น ทั้งนี้ ควรสังเกตความพร้อมของเด็กขณะที่เรียนในกิจกรรมต่าง ๆ
4. สถานที่ ควรจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น และทักษะที่จะเรียนแต่ละท้องถิ่นนั้น ๆ การเรียนต้องสอดคล้องกับกิจกรรมและอุปกรณ์ของท้องถิ่นด้วย

5. อุปกรณ์ในการเรียนในระยะแรกควรใช้อุปกรณ์ที่สะดวกในการหยิบหรือจับและเป็นที่สนใจของเด็ก เนื่องจากเด็กพัฒนาการช้า จะมีความจำกัดในการรับรู้และเข้าใจภาษา เพื่อเด็กจะได้ทำกิจกรรมสำเร็จ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ และเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้น

6. คู่มือส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นชุดนี้ ได้ส่งเสริมการรู้จักสังเกต และสร้างความภาคภูมิใจให้กับเด็กส่งผลให้เด็กมีความพึงพอใจ และมีสมาธิในการปฏิบัติกิจกรรมได้นานขึ้น

7. คู่มือพัฒนาการทางภาษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นชุดนี้ สามารถใช้สอนเด็กพัฒนาการช้า รุนแรง หรือเด็กที่ไม่เคยได้รับการฝึกพัฒนาการทางภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองความต้องการทางการเรียนของเด็กแต่ละคนได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ดังนั้น ครูการศึกษาพิเศษ ควรสร้างชุดการสอน เพื่อใช้ในการสอนเด็กเฉพาะในแต่ละด้านที่ยังมีพัฒนาการช้า

8. เด็กพัฒนาการช้า มีลักษณะเฉพาะของการใช้ภาษาที่มีความจำกัด เป้าหมายที่ควรเน้นเป็นพิเศษ คือ ความเข้าใจภาษาและการเปล่งเสียงพูด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กพัฒนาการช้า รุนแรงถึงรุนแรงมาก ควรสอนเป็นรายบุคคลในระยะแรกของการฝึก เนื่องจากการสอนเป็นรายบุคคลจะสนองความจำเป็นของเด็กแต่ละคนโดยตรง

9. การสอนกิจกรรมใด ๆ ให้กับเด็กพัฒนาการช้า นับเป็นเรื่องยากอย่างมาก เนื่องจากเด็กเหล่านี้ขาดความสามารถในการใช้ภาษา ความเข้าใจภาษา การใช้กล้ามเนื้อเล็ก และมีความสนใจช่วงสั้น ๆ เพราะฉะนั้นจึงต้องอาศัยปัจจัยความพร้อมในการฝึกหลายด้าน ควรเลือกทักษะที่จะสอนให้เหมาะสม ผู้สอนและเด็กจะต้องมีความพร้อม วิธีการสอน สถานที่ เวลา จะมีส่วนช่วยให้การสอนบรรลุเป้าหมาย

10. เด็กพัฒนาการช้าแต่ละคน มีความสามารถที่แตกต่างกันมาก ดังนั้นก่อนที่ครูจะสอนกิจกรรมใด ๆ ให้เด็กเหล่านี้จำเป็นต้องวัดความสามารถ พื้นฐาน เพื่อเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมที่จะสอน ถ้าเลือกกิจกรรมที่ยากเกินความสามารถของเด็กจะทำให้เด็กไม่มีความพร้อม เด็กอาจจะขาดความสนใจ และไม่มีแรงจูงใจต่อกิจกรรมนั้น ๆ

11. วิธีการสอนเด็กพัฒนาการช้า เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ และปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในการสอนเด็กพัฒนาการช้าควรใช้วิธีสอนอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มด้วยการสาธิต

หรือการทำตัวอย่าง (Modelling) เด็กจะปฏิบัติตามท่าทางนั้น ๆ และรับรู้ได้ด้วยการเห็นและการฟัง การสอนโดยการจับมือทำ หรือการแนะนำด้วยท่าทาง (Physical Guidance Or Gestural Prompting) เป็นการสอนที่ผู้สอนจับมือหรืออวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดของเด็กให้ทำตามเด็กจะรับรู้ได้ด้วยการสัมผัส การเห็นการฟัง การสอนด้วยคำพูด การออกคำสั่งด้วยคำพูด (Verbal Direction) การใช้คำพูดหรือ การสั่งให้เด็กปฏิบัติตาม เด็กจะรับรู้ได้ด้วยการฟัง ครูผู้สอนควรใช้ทั้งการสาธิต การจับมือทำ การออกคำสั่งควบคู่กัน และลดการช่วยเหลือลงทีละน้อย และต้องแน่ใจว่า เด็กสามารถทำแต่ละขั้นตอนได้ดีแล้ว จึงลดการช่วยเหลือจากจับมือให้ทำมาเป็นสัมผัส และชี้แนะด้วยคำพูดจนกระทั่งเด็กทำได้เอง

12. วิธีการสอนเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษา สำหรับเด็กพัฒนาการทางภาษาที่มีความสามารถพื้นฐานต่ำ ควรใช้วิธีวางแผนการสอนและใช้วิธีการสอน โดยการวิเคราะห์งานเป็นการแบ่งทักษะใหญ่ออกเป็นขั้นตอนย่อย ๆ โดยมีเกณฑ์สำหรับวัดความสำเร็จในแต่ละขั้นตอน

13. แรงเสริมเป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนกิจกรรมต่าง ๆ โดยแรงเสริมอาจอยู่ในรูปของรางวัล ขนม คำชมเชย หรือกิจกรรมที่เด็กพึงพอใจ เป็นการใชหลักการเรียนรู้ในด้านการปรับพฤติกรรมให้เปลี่ยนไปในทางที่ต้องการอันเป็นผลมาจากความพอใจที่ได้รับตามมา จึงจะทำให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์เกิดซ้ำอีก

14. การสะท้อนความรู้สึกรู้สึกของเด็กพัฒนาการช้า เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับด้วยคำพูด ครูควรใช้วิธีการทวนซ้ำ การสรุปความย่อแต่ละข้อคำถามเมื่อเด็กตอบ ซึ่งเป็นการแสดงถึงความสนใจของครูต่อคำพูดของเด็ก ทำให้เกิดแรงเสริมทางบวกกับเด็ก ด้วยการใส่ใจ สบตา และกระตือรือร้นของครู

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของเด็กพัฒนาการช้า เพื่อส่งเสริมพัฒนาในทุกด้าน เช่น พัฒนาการด้านสังคม การช่วยเหลือตนเอง การเคลื่อนไหว กล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อเล็ก ภาษาและพัฒนาการด้านความเข้าใจภาษา

2. ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบการเรียนทักษะต่าง ๆ ด้วยเทคนิคการสอนอื่น ๆ เพื่อหาวิธีการที่ดีและเหมาะสมในการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กพัฒนาการช้า เช่น พัฒนาการด้านภาษา การช่วยเหลือตนเอง การสื่อความหมาย การเคลื่อนไหวและสติปัญญา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY